

NAD BREZDNOM.

Povest. — Spisal Jos. Vandot.

9.

Tisti večer je bil lep kakor sen nedolžnega otroka. Vse zvezde so prišle na jasno nebo in so se smehljale kakor sama rajska radost. Lepo so se izprehajale po širnem nebu in so sejale na črno zemljo božji mir. Pa tudi mesec se je prismejal izza visokih snežnikov, pa je razsvetlil zagorski svet s svojo blede lučjo. Na vasi so lajali psi zateglo in neprijetno. Vse drugo je bilo tiho.

Inja se je plazil tisti večer okrog domače hiše. Preko plota je skočil na dvorišče in se je po prstih bližal razsvetljenemu okencu. Stopil je na klado drv in je obsedel tam gori. Skozi nezagrnjeno okno je videl razločno v izbo. Okrog dolge klopi so klečali bratci in sestrice, a v njih sredi oče in mati. Molili so na glas večerno molitev. Vsi obrazi so bili žalostni in polni boli . . . Inja jih je gledal, in v očeh so ga pričele peči solze. Razločno je slišal vsako besedo, ki se je izgovorila v sobi.

Po molitvi je rekla mati: »Molimo še za našega nesrečnega Injo, ki so ga danes zaprli. Daj, ljubi Bog, da je nedolžen in brez krivde . . .«

In materi se je stresel glas in le siloma je zadrževala jok. Toda bratci in sestrice so zajokali na glas in so molili ihté za nesrečnega bratca, ki je zašel tako globoko.

Inja se je težko zadrževal. Po licu so mu tekale solze, in v srcu ga je skelelo, tako bridko skelelo! Poslušal je molitev, ki je prihajala iz izbe in je plavala naravnost proti drobnim zvezdam, in samprisebi si je mislil, da mu počí srce. Do večera se je skrival v goščavi. A ko se je znočilo, se je splazil do domače hiše. Sam ni vedel, kaj ga je gnalo tja. Bila je neka velika sila, ki se ji ni mogel ustavljati. In je prišel, pa poslušá svoje drage, ko molijo ravno za njega, za nepridiprava. Izvedeli so, da ga je tiral lovec Vojec naravnost do sodnika. Pa so mislili, da ga je sodnik zaprl. Bog ve, kaj je storil ta paglavec, da se mora še tako mlad potikati po ječah?

Inja je ihtel potihoma pod oknom. Bratci in sestrice so končali molitev. Samo mala, siromašna Mimica je sklenila še enkrat ročice, pa je dvignila svoj objokani obrazek. »Ljubi Bogek,« je molila prav razločno, »daj, da izpusté našega Injo. Saj ni hudoben, saj je dober, ljubi Bogek. Obljubil mi je, da mi kupi novo krilce in jopico . . . Ljubi Bogek, usliši me . . .«

Tako je molila mala, siromašna Mimica, in Inja jo je čul prav natančno. In tedaj se ni mogel več zdržati. Na glas je zajokal in je potrkal na okence. Košutnikovi so se ozrli in so stopili bliže pogledat, kdo da trka. A Inja se je zmuznil. Naravnost skozi kuhinjo je tekal v izbo in

je obstal kraj mize. Začuden so se ozrli vsi vanj. Bratci in sestrice so stopili okrog njega, pa so vpili od veselja, da zopet vidijo svojega najstarejšega brata.

»Oj Inja! Oj Inja!« so klicali bratci in sestrice in se ga kar nagledati niso mogli. On je pa stal molče sredi njih. Oči je povešal, in sram ga je bilo pred očetom in materjo.

Mati je odrinila otroke vstran in je stopila tik pred sina. Žalostno ga je pogledala, pa je rekla: »Otrok, kaj si nam napravil? Mesto, da bi delal veselje svojim staršem, pa nam napravljaš tako sramoto. Ali mar te ni gnal lovec Vojec pred sodnika? Kaj si storil? Nekaj hudega je moralo biti. Kajti brez vzroka sodnik ne zapira ljudi . . . Kar po pravici povej vse!«

Otroci so se plašno umaknili do peči. Od tam so zrli vsi žalostni na brata. Oče je hodil po izbi gor in dol, pa niti ni pogledal svojega najstarejšega. Inja je zakril obraz z rokami. Toda samo za trenutek. Sedel je na klop, pa je odgovoril materi: »Greh sem storil, mati! Zapeljal me je Lojz, ker mi je obljubil deset kron. Grdo sem storil . . . Pa sem se že tudi dosti kesal in sem pretrpel veliko zaraditega. Odpustite mi, mati! Vse vam povem, vse, kakor se je zgodilo.«

In Inja je povedal vse. Mati je sklepala z rokami in je zdihovala. Tudi oče se je ustavil. Sedel je za mizo, pa je poslušal sinovo pripovedovanje. Ko je končal Inja, je izpregovoril oče: »Grdo si storil, Inja. Bog te je že kaznoval, in zato te nočem kaznovati še jaz. Toda zapomni si, da ti bo gorje, če mi še enkrat storiš tako sramoto. Dobra šola naj bo ta nesreča za vse prihodnje življenje.«

Inja si je otrl z rokavom solzo. Pogledal je očeta hvaležno. Toda izpregovoriti ni mogel besedice. V srcu mu je vstajalo nekaj mehkega, prijetnega, in tisti trenutek je prisegel samprisebi, da ne bo delal staršem nikoli več žalosti. Saj je videl zdaj njihove žalostne obraze in je vedel dobro, da jim je srce polno gorja.

»Sicer je lepo od tebe, da si mislil, kako bi pomagal bratcem in sestricam,« je pridejala mati. »Toda na nepošten način se ne sme. Bolje je, da so tvoji bratci in sestrice raztrgani in bosí, kakor pa da bi nosili lepo obleko, kupljeno znabiti z nepoštenim denarjem. Zapomni si to, Inja! V nedeljo pojdeš k dvema svetima mašama, pa tudi k sveti izpovedi in k svetemu obhajilu. Prosi pa že zdaj Boga, naj ti odpusti greh, kakor smo ti odpustili mi.«

»Bom, kakor mi ukazete,« odgovori Inja in se razveseli v svojem srcu. Umeje zdaj veliko ljubezen, ki so jo gojili starši do njega. In sram ga je zdaj, da si ne upa dvigniti glave in pogledati staršem v obraz. Toda v tem ga spet obstopijo bratci in sestrice. Sočutno ga pogledavajo, a vendar molče.

Samo mala Mimica ga potegne za rokav. »Ti Inček,« reče. »Pa kdaj mi kupiš krilce in jopico? Čakala sem vso nedeljo, pa te ni bilo . . . Kdaj mi kupiš krilce in jopico, kdaj — kdaj?«

Inja se posmehne, pa poboža Mimico po rdečih ličkih. »Drugo nedeljo, Mimica, drugo nedeljo,« odgovori. »Takrat dobim prvo plačilo in zanj ti kupim krilce in jopico. Kar potrpi, Mimica, pa boš videla, da bo res.«

»Mhm,« je dejala Mimica in je zdihnila glasno. Kajti bila je zaspana in je držala le še trudoma oči odprte. Naslonila je glavico na kolena bratca Inje in je jela kar spati.

»Alo, otroci, spat!« rekó mati in dvignejo v naročje malo hčerko, da jo ponesó v stransko izbico k počitku. Za njo pa gredo otroci. Samo Inja še ostane z očetom v izbi. Molčita oba. Oče se je bil zamislil nekam in je kimal z glavo. Inji se je pa zdelo pozno. Zato je vstal, pa je pogledal na očeta.

»Oče,« je dejal z boječim glasom, »moram nazaj v Kot k drvarjem. Skrbelo bo Matijo, pa se bo jezil name . . . Odpustite mi, oče! Saj ne bom storil nikoli več kaj takega . . .«

»Le pojdi!« je odvrnil oče. »Saj te ne bo strah. Mesec sveti in noč je lepa kakor dan . . . Pojdi in s pridnostjo popravi vse, kar si zagrešil. Potem pa bomo spet, kakor smo bili prej. Pojdi, ker je že pozno.«

Mati je stisnila Inji v roko kos kruha in slanine. »Vem, da si lačen,« je dejala. »Toda nimam večerje. Použij to medpotoma . . . V nedeljo jutraj pa pridi . . .«

Inja je odšel od doma. Šel je po poti naglo, in samo koncem ulice se je ustavil in je pogledal nazaj. Lepo je svetilo razsvetljeno okence domače hiše v temno ulico; toda Inja ni videl nikogar. V srcu se mu je dvigalo nekaj mehkega, da so mu postale oči spet rosne. Šinil je z rokavom preko obraza, pa je izpregovoril skoro na glas: »Oj z Bogom, domača hišica! Užalil sem te s svojim vedenjem. Toda ne bo več takó. Prvič in zadnjič . . . Z Bogom, rodna hišica . . .«

Naglo se je Inja obrnil in je šel skozi tiho, spečo vas, ki so jo zlatili mesečni žarkí. Onkraj vasi je pa krenil preko proda in se je bližal mračnim skalam. Tedaj pa mu je prišla nasproti temna postava, ki je godrnjala sama s sabo. Inja jo je takoj spoznal. Bil je Slivarjev Blaž. Poln koš je nosil na hrbtu, da se je kar upogibal.

»Oj, stric Blaž!« ga je pozdravil Inja. »Kaj pa vi kolovratíte ob tako pozni uri?«

Slivarjev Blaž se je ustavil in je popravil naramnico. »Beštica, glej ga no — ti si, Košutnikov Inja? Da sem se skoro prestrašil . . . I, kaj kolovratim? I, poln koš gob sem nabral. Pridno so jih sadili včerajšnjo noč škratci - bratci. Veš, zanalašč so jih sadili zame. Za pet kronic sem jih nabral. Poglej, kako srečo sem imel . . . Nekaj sem počival tam ob Črni vodi. Pa veš, koga so gnali mimo mene orožniki? Vašega drvarja Lojza in Klemuca. Divji lovci . . . Bog jim daj pamet!«

Inja se je zgenil, ko je slišal te besede. Prestrašil se je, da ga je mraz tresel. A Slivarjev Blaž je že šel naprej. »Bog ti daj srečo, drvarček!« je še zaklical. »Pa poslušaj kaj takole ponoči v Kotu, če kaj gobe sadijo

škratci - bratci. Saj veš, kaj govorijo? Za dobre dobre, za slabe strupene . . . li - ja! . . .«

Posmejal se je Slivarjev Blaž še enkrat in je izginil med skalami. Inja je šel naglo naprej po kolovozni poti. Jasno je svetil mesec, da je bilo svetlo kakor podnevi. Vseokrog je vladal mir. Le tam sredi proda je šumel glasno gorski potok in se je zaganjal v kamenje. Toda Inje ni bilo strah. Zagledal je že strme snežnike, ki so se dvigali pred njim in so se svetili v mesečnih žarkih. V srcu ni čutil več one silne teže kakor prejšnje dni. Saj je vedel, da so zaprli Lojza; saj je vedel, da ga ne bo zapeljeval Lojz nikoli več. Nobene izkušnjave ne bo zanj več. Pa če tudi pride, Inja jo bo premagal z močnim srcem, in ne stori nikoli več kaj takega, da bi — — O, nikoli več . . .

Inja je pričel teči. Mesec se je že skrivil za škrbaste snežnike, ko je došel do koč. Tema je legla na zagorski svet. Samo vrhove belih gorâ je še objemal mesečni srebrni svit. Oster mraz je zavel nad dolinico; Injo je pričelo zebsti. Tekel je preko trate in se je ustavil ob koči. Neslišno je odprl vrata in se je splazil na pôgrad. Trdo so spalí drvarji, in nihče ga ni čul . . .

Razveselili so se drvarji, ko so zagledali drugo jutro spet mladega Injo pred sabo. Posebno se je razveselil tega stari Matija. Pobožal je dečka po glavi, pa mu je rekel: »Boga zahvali, da si se izmotal tako srečno. Lahko bi ti bila huda predla; na, pa te je rešil tvoj angel varih . . . Slišiš, Inja! Zapomni si dobro včerajšnji dan! Če pride kdaj izkušnjava, spomni se nesrečnega Lojza. Bog ve, koliko let bo moral zdaj sedeti v ječi . . . Seveda, ti si še mlad in si bil zapeljan. Zato pa te ne bom gledal grdo, ampak te bom imel rad kakor prej . . . Zapomni si to, Inja, in včerajšnji dan!«

In Inja si ga je zapomnil. Živel je potlej lepo in srečno. Dobro se je spominjal vse svoje življenje strašnega brezdna, nad katerim je stal, ko je poslušal hudobnega Lojza. Kmalu bi bil strmoglavil v prepad nepoštenosti. Toda še o pravem času je stopil k njemu angel varih, pa ga je rešil.

Inja je drvaril še dolgo vrsto let. Služil si je svetle kronice. Lepo oblečeni so hodili njegovi bratci in sestrice ob nedeljah k sveti maši. A najlepše oblečena je bila mala Mimica. Kajti Inja ni štedil denarcev, kadar je bilo treba Mimici novega krilca in nove jopice. Pa je bila ljubezen, velika ljubezen na Košutnikovem domu, da nikjer take.

Hm, pa so spletli nekoč, zlasti Gromčev Janezek je rekel, da si kupi Inja hišo sredi vasi. No, pa so se zmotili vsi, pa najbolj se je zmotil Gromčev Janezek. Inja ni kupil hiše sredi vasi. Samo majhno, čedno hišico si je sezidal na polju, ne daleč od znamenja. Pa živi tam lepo življenje. Pravijo, da dočaka leta rajne Križnikove Mene. A teta Križnikova Mena so umrli, ko so bili stari ravno sto in deset let.

No, če jih učka tudi Košutnikov Inja — tembolje! Pravil bo vsaj dalje norčavi in poniglavi mladini, kako naglo lahko zaide mlad človek, če verjame več lahkoživim sladkačem kot tistim, ki ga hočejo z resnobo obdržati na pravi poti.

Spomini.

(Konec.)

Soliko lepega sem res doživel v tistih mladih dneh. Posebno lepo je bilo pa nekoč, ko smo priredili skupno z gospodom učiteljem majhen izlet. Meseca majnika je bilo. Vse v najbujnejšem cvetju. Dehteli so opojno z rožami potkani travniki, bučno so šumeli gozdovi za vasjo. Ob tistem ljubem času smo hodili otroci bosi in brez sukenj na hrib v šolo. Mnogokrat smo natrgali gredoč kaj lepih cvetk, ki so rastle na travnikih kraj pota, povezali smo jih v šopek in smo ga dali v šoli gospodu učitelju. On se je pa našega darila zmerom razveselil, ker je ljubil cvetice nadvse. Ko smo mu prinesli nekega dne še posebno veliko blagodišečega majniškega blagoslova tako, da je bil cel kateder kar pokrit s šmarnicami in z raznovrstnimi drugimi lepimi cveticami, se je njegov obraz tako sladko nasmehnil kakor še nikdar prej.

»Otroci!« je dejal. »Drugi teden gremo na izlet . . .«

Še bolj se je zasmehljaval njegov obraz; oči so zaplamtele v žarki svetlobi in rahlo so podrhtele ustnice.

»Na Ledranski hrib pojdemo!« smo zaklicali vsi. »Tam je najbolj prijetno . . . In daleč se vidi od tam . . . Prekrasen razgled, da nikjer takega . . .«

Gospod učitelj si je poravnal z razkrečenimi prsti lase na glavi.

»Dobro. Na Ledranski hrib pojdemo.«

Kakor da se je odprl pred nami raj, smo zavriskali vsi hkrati od nepopisnega veselja, ki se nas je tedaj polastilo . . .

Ko je prišel drugi teden, smo se zbrali otroci že za hladnega, svežega jutra pred šolskim poslopjem in smo nestrpno pričakovali gospoda učitelja. Kmalu se je zasvetil izza ovinka med drevjem širok bel slamnik in koj nato se je prikazal popolnoma gospod učitelj s tenko srebrnookovano palico v roki. S prožnim poskočnim korakom je prihitel k nam in je na naše pozdrave tudi sam gromko odzdravil. Šli smo v šolsko sobo, kjer smo se natanko pomenili, kod da bomo hodili. Mnogo trušča je bilo treba, da je bilo vse v redu.

»Sedaj pa hajd, fantje!« je rekel končno gospod učitelj in si je poveznil z urno roko beli slamnik na glavo.

Hrupoma smo odhiteli iz sobe na cesto.

»Le počasi! Se nikomur ne mudi!« je miril gospod učitelj smehljaje in je zamahoval prijetno s svojo palico po zraku.